

NAŠE DELO

Glasilo delovnih kolektivov
Združenih papirnic Ljubljana
— Izdaja delavski svet —
Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Robida
— Uredniški odbor: Ivan Bogovič, Janez Gašperin, Jože Lejko in Tone Novak — Uredil Danilo Domajnko (Delavska enotnost) — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

GLASILO DELOVNIH KOLEKTIVOV ZDRUŽENIH PAPIRNIC LJUBLJANA

Zdravo, srečno in uspehov polno novo leto 1970 želijo vsem članom kolektiva, njihovim svojcem in poslovnim prijateljem samoupravni organi, organizacije in uredništvo Našega dela. Vso srečo želimo tudi našim upokojevcem in delavcem, ki so na odsluženju vojaškega roka v JLA.

Nekaj misli o novih oblikah samoupravljanja v delovni organizaciji

VEVČE, DECEMBRA — Po sprejemu ustavnega amandmaja XV ob koncu preteklega leta so se razvlele številne polemike o tem, kako v delovnih organizacijah uvrstiti upravljanje, da bo v skladu z ustavnimi spremembami. Ustavni amandma XV je namreč odpravil dosedanje tezo ureditev in odprl nove možnosti za samostojno urejanje oblike upravljanja v delovnih skupnostih. Ker pa je formulacija ustavnega amandmaja zelo splošna, so se pojavila najrazličnejša nasprotujoča si mnenja. Vprašanje organizacije upravljanja je aktualno tudi za naše podjetje, ker bo treba v začetku prihodnjega leta ustrezno prilagoditi statut. Zato o tem nekaj besed.

Od uvedbe samoupravljanja v letu 1950 je bila organizacija upravljalvskega dela enotno oblikovana in je ostala skorajda na ravni razvitosti iz leta 1950. Zakon o delavskih svetih iz leta 1950 je uveljavil temeljno načelo, da je nosilec samoupravnih pravic in dolžnosti celotni delovni kolektiv. Obenem pa je določil tudi posredne oblike uresničevanja samoupravnih pravic in dolžnosti. Te posredne oblike, ki jih je obdržala tudi ustava iz leta 1963, so bile: delavski svet, upravni odbor in direktor. Te oblike so torej od leta 1950 do letos ostale iste, na drugi strani pa so se povečale. Delavski sveti so bili v prvih letih po uveljavitvi zakona o delavskih svetih povsem politično-mobilizacijski organi, saj niso imeli skoraj nobenih materialnih pristojnosti. Ze ustava iz leta 1963 je močno razširila vsebino samoupravnih pristojnosti delovnih kolektivov, predpisi, ki so bili sprejeti v zadnjih letih, pa so izredno povečali materialno podlago samoupravljanja in še razširili samouprav-

ne pristojnosti delovnih kolektivov.

Zaradi takšne razširitve pristojnosti oziroma samoupravnih pravic delovnih kolektivov je bilo treba misliti na večjo specializacijo in delitev upravljalvskega dela. Od teze »informiranosti« v organizaciji upravljanja je bilo treba preiti k načelu delitve dela z vsemi pozitivnimi posledicami, ki jo danes omogoča specializacija. Ustavni amandma XV je uzakonil omenjeno prizadevanje po večji delitvi upravljalvskega dela. Omogočil je delovnim kolektivom in jih spodbudil, da avtonomno določijo delitev upravljalvskega dela med več kolegij-skih in individualnih izvršilnih organov in da v tej delitvi dosežejo čim večjo skladnost in čim večjo združitev poklicnega (strokovnega) in upravljalvskega dela. Napačno bi bilo razumeti ustavni amandma kot temelj neke dvojnosti, ki bi se kazala v ločenem upravljalvskem sistemu na eni strani ter v ločenem tehnično-administrativnem sistemu na drugi strani. Ustavni amandma pojmuje in opredeljuje vse organe v delovni organizaciji kot organe upravljanja. Vsi ti organi torej upravljaajo, izvršujejo oblast. Upravljanje pa je proces, ki gre skozi več faz (predlaganje, sprejemanje sklepov, izvrševanje sklepov, kontroliranje izvrševanja sklepov). Ne gre torej za delitev oblasti, temveč za delitev številnih funkcij, ki sestavljajo to oblast. Ustavni amandma teži k večji diferenciaciji samoupravnih funkcij. Pri tem so funkcije delavskega sveta ostale nespremenjene, izvršilne funkcije, ki sta jih doslej opravljala upravni odbor in direktor, pa daje amandma v pristojnost »izvršilnim organom«, in sicer kolektivnim ter individualnim. Naloga delovnega

kolektiva pa je, da s statutom določi te kolegijske in individualne izvršilne organe, ki jim bodo delovni ljudje zaupali različne funkcije upravljanja. Vprašanje je seveda, kakšen sistem izvršilnih organov je najbolj smotrno. Nekatera podjetja so ustanovila veliko število organov (odborov in komisij), druga pa so njihovo število omejila na minimum.

Preden lahko odgovorimo na to vprašanje, si oglejmo vse oblike samoupravnega odločanja. Kot smo že omenili, razlikujemo neposredne in posredne oblike samoupravnega odločanja. Neposredni obliki sta: zbor delovnih ljudi in referendum.

Zbor delovnih ljudi odloča v manjših delovnih organizacijah, ki nimajo organov upravljanja v vseh samoupravnih pravicah in dolžnostih. V večjih delovnih organizacijah, ki volijo organe upravljanja, kot npr. naše podjetje, pa ima zbor delovnih ljudi samo tiste pristojnosti, ki jih določa statut. Ne more npr. razveljaviti sklepa delavskega sveta, ki je bil pravilno sprejet. Zbori delovnih ljudi se lahko skličejo na različnih nivojih: za vse podjetje, za organizacijo združenega dela (delovno enoto), lahko pa se skličejo tudi v obliki sestanka posamezne delovne skupine. Posebno ta zadnja oblika se je v nekaterih podjetjih zelo dobro obnesla. Delovno skupino pojmujejo v teh podjetjih kot osnovno celico združenega dela in v bistvu zamenjuje prejšnji zbor delovnih ljudi v delovni enoti, ki se v praksi ni uveljavil kot uspešna oblika neposrednega upravljanja. Sestanek delovne skupine je oblika, v kateri sodeluje posameznik pri oblikovanju stališč v proizvodnih nalogah skupine in o delitvi osebnih dohodkov, daje predloge in mnenja o teh vprašanjih, spreje-

ma in daje informacije, postavlja vprašanja v poslovanju delovne enote in podjetja, ki jih vodja delovne skupine obvezno posreduje odgovornim službam ali organom in posreduje tudi odgovore. Vodja delovne skupine, ki je bil prej usmerjen v tehnologijo in organizacijo delovnega procesa, postane skozi to obliko nosilec urejanja tudi drugih medsebojnih odnosov v proizvodnji, ker je odgovoren za sklicevanje in vodenje sestankov, za informiranje delovne skupine v vseh aktualnih vprašanjih itd. To obliko zbora delovnih ljudi bi kazalo uvesti tudi v naše podjetje. Nasprotno pa zbor delovnih ljudi vse delovne organizacije v večjih podjetjih ni smotrna oblika neposrednega upravljanja (organizacijske težave, zagotovitev udeležbe itd.).

Referendum je oblika neposrednega odločanja o posameznih vprašanjih. Pri referendumu sodelujejo vsi člani delovne skupnosti podjetja ali pa posamezne enote. Referendum je moč razpisati samo v tisti delovni organizaciji, v kateri je oblikovan delavski svet. Referendum je obvezna oblika odločanja samo v primeru statusnih sprememb (spojitev, pripojitev, združitve, izločitve itd.). Razpiše ga lahko samo delavski svet ali svet posamezne organizacije združenega dela.

Oblike posrednega samoupravnega odločanja so po ustavnem amandmaju: delavski svet ter kolegijski in individualni izvršilni organ.

Delavski svet je torej še vedno obvezna oblika upravljanja. Njegove pristojnosti okvirno določa ustava: »Delavski svet določa statut in druge splošne akte, določa načrte in programe za delo in razvoj delovne organizacije ter

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izvršilni odbor je sprejel več sklepov

VEVČE, DECEMBRA — Izvršilni odbor je na svoji 6. redni seji obravnaval finančno poročilo tov. Aleksandra Vavpotiča o gibanju proizvodnje in prodaje papirja v preteklem obdobju. Terjatve do domačih in tujih kupcev so precej velike, od tistih kupcev, ki jih stalno tožimo, pa bi nujno morali doseči akceptne naloge. Glede na sprostitev cen papirja moramo pripraviti nov cenik, ki bo moral upoštevati podražitev celuloze.

Dipl. ing. Božo Igljič je v svojem poročilu poudaril, da se pri proizvodnji papirja pojavljajo tudi napake, ki izvirajo iz nepazljivosti. Nujno bo treba uvesti tako nagrajevanje, ki bo stimuliralo delavce za ustrezno kvaliteto papirja.

Dipl. oec. Janez Lednik je povedal v svojem poročilu, da se je število reklamacij povečalo in sicer na domačem in tujem tržišču. Glavni vzrok za to je pomanjkanje surovin in premajhna kontrola. Naročila za premazani pa-

pir rastejo, če bo potrebno, bomo morali uvesti novo izmeno.

Po podanih poročilih in izčrpnih razpravi je izvršilni odbor sprejel naslednje sklepe:

1. Kadrovska služba naj pripravi nov predlog za stimulacijo OTK zaradi reklamacij. Vsaka reklamacija mora biti razlog za zmanjšanje premji.

2. Planiranje v proizvodnji je možno le ob ustrezni kvaliteti papirja. Če je presežen normalni izmet, mora biti nagrajevanje zmanjšano.

3. Pri izdelavnih rokih mora imeti prednost premazni papir.

4. Potrebno bo pregledati vprašanje, zakaj od avgusta dalje stalno upada poprečna prodajna cena klasičnih papirjev na domačem tržišču.

5. Kompenzacija med podjetjem, kupci in dobavitelji naj se izvaja kjer je le možno.

6. Pri nerednih plačnikih je treba doseči skrajšane plačilne roke.

7. Realizirati moramo nove cene papirja, ustrezne podražitvi surovin.

8. V teku dveh mesecev naj bi tehnična in komercialna služba pripravili posebno dokumentacijo o naši bodoči proizvodnji papirjev.

IO je nadalje obravnaval dopolnitve pravilnika o delovnih razmerjih, ki jih je podal tov. Tone Novak, vodja kadrovske službe in sprejel sklep, naj sindikalna organizacija in vodja strokovnih služb organizirajo razprave in podajo svoje pripombe, preden ga bo potrdil DS. Pravilnik o delovnih razmerjih mora biti na vpogled vsem zaposlenim na oglasnih deskah 15 dni pred sejo DS.

Kot 5. točko dnevnega reda je IO obravnaval ponudbi za razpisano mesto vodje organizacijsko-analitske službe. Dva kandidata, ki sta se prijavila na razpis, ne izpolnjujeta zahtevanih razpisanih pogojev in tako je IO sklenal, da se to delovno mesto ponovno razpiše.

Dopisujte

v »Naše delo«

IO je nadalje obravnaval prošnje za povrnitev šolnin, poročila o službenih vprašanjih ter predlog KS in organizacijsko-analitske službe za otvoritev delovnega mesta — prebiralka — vodja skupine. To delovno mesto je potrebno, zato IO priporoča DS podjetja, da ta predlog sprejme. IO je sprejel nato še dva sklepa, in sicer:

1. Do prihodnje seje DS mora kadrovski sektor napraviti pravilnik o izobraževanju.

2. Služba za nagrajevanje pa mora ravno tako do prihodnje seje DS pregledati in spremeniti osnove OD v brusilnici, ker so bile zadnje korekture osnov narjene pod vplivom pritiska, in očitno niso realne.

Gibanje proizvodnje v mesecu novembru 1969

	Plan	Doseženo	Izkoriščene zmogljivosti	
			1. 1968	I.—XI. 1969
Papir	100	86,6	89,8	90,9
Lesovina	100	80,9		

Plan proizvodnje papirja v mesecu novembru ni bil dosežen zaradi državnih praznikov, povečanja zalog nedovršene proizvodnje ter delno zaradi, glede na plan, premajhne proizvodnje premaznih papirjev. Zastoji z reparaturami na PS so bili minimalni — 4,8 %, nižji kot v mesecu oktobru pa je bil tudi izmet (v oktobru 1969 8,6 %, v novembru 1969 7,9 %). Proizvodni program je poleg običajnih pisalnih in tiskovnih papirjev vseboval okoli 1/3 offset papirjev, precej bankposta, manj pa kulerjev. Plan premaza smo izpolnili le z 42 %, izmeta pa smo zabeležili manj kot pretekle mesece, ker smo izdelali več enostransko premaznih papirjev »Slavija«.

Tudi proizvodnega plana lesovine nismo dosegli in sicer zaradi državnih praznikov ter redukcij električne energije. Pomanjkanje električne energije smo izkoristili za redni letni remont.

Nekaj misli...

(Nadaljevanje s 1. strani)

določa o drugih splošnih vprašanjih. Druge pristojnosti delavskega sveta določa statut, lahko pa tudi drugi predpisi in splošni akti. Po ustavi ima vsak član delovne skupnosti pravico voliti in biti izvoljen v delavski svet. Število članov delavskega sveta pa določa statut.

Kot smo videli, je delavski svet obdržal vlogo, ki jo je imel že doslej. Največje spremembe pa so pri izvršilnih organih. Delovna skupnost s statutom avtonomno določa, katere izvršilne organe bo imelo podjetje. Ti izvršilni organi so kolegijski (kolektivni), to pomeni, da jih sestavlja več članov (vsaj trije), in pa individualni (posameznik).

S spremembo našega statuta v marcu letos je bil določen izvršilni odbor, kot kolegijski izvršilni organ, ki je v glavnem nadomestil prejšnji upravni odbor. Drugi kolegijski izvršilni organ, ki je bil ustanovljen v našem podjetju, je odbor za družbeni standard. Predvideva pa se ustanovitev še več odborov in komisij, ki bodo odločale o vprašanjih iz posameznih delovnih področij (npr. nagrajevanje, varstvo pri delu, kadrovska vprašanja, tehnične izboljšave itd.) ter skrbele za izvrševanje teh sklepov. Bistvena razlika od dosedanjih komisij je v tem, da so bile dosedanje komisije samo pomožni organi delavskega sveta, ki niso mogli o ničemer odločati, temveč so lahko samo obravnavali, pretresali in predlagali rešitve delavskemu svetu, ta pa je nato odločil. Novi kolegijski izvršilni organi bodo lahko v nekaterih primerih tudi samostojno odločali.

Kolegijski izvršilni organi morajo biti voljeni. Izvoli jih delavski svet. Delavski svet jih tudi ima pravico odpoklicati.

Poleg kolegijskih izvršilnih organov ima podjetje lahko enega ali več individualnih izvršilnih organov. Obvezen je en individualni izvršilni organ (direktor podjetja), drugi pa so fakultativni, kar pomeni, da se jih lahko ustanovi s statutom, lahko pa tudi ne.

Direktor podjetja ima danes izredno širok sklop pristojnosti in odgovornosti. Zato je razumljivo, da v individualnem izvršilnem organu vidimo najprej direktorja delovne organizacije. Bistvena razlika po uveljavitvi amandmaja pa je v tem, da se direktor, kot organ upravljanja, ne ustanovi več na podlagi ustavnega določila, temveč po volji samoupravnega organiziranega delovnega kolektiva. To omogoča pomembne spremembe. Omogoča večjo delitev individualnih izvršilnih pristojnosti na več najodgovornejših posameznikov v podjetju. Poudariti pa je treba, da je večja delitev individualnih izvršilnih pristojnosti smotrna le tedaj, kadar se z njo doseže večjo učinkovitost in organizacijo celotnega samoupravnega dela. Ker so individualni izvršilni organi lahko le najodgovornejši posamezniki v podjetju, je njihova strokovna (delovna) odgovornost avtomati-

no združena z njihovo samoupravno izvršilno odgovornostjo. Individualni izvršilni organi so odgovorni delavskemu svetu, ki jih izvoli in jih lahko tudi odpokliče. Razlogi za predčasni odpoklic morajo biti določeni v statutu.

Merilo pri določanju kolegijskih ter individualnih izvršilnih organov naj bi torej bilo: čim večja smotrnost in učinkovitost, ki naj bi bila dosežena s povežavo strokovne in samoupravljalne odgovornosti.

Dipl. prof. Jurij Mušič

Prometna varnost pozimi

Vrsti raznih prometnih težav, tistih, ki so vsakodnevno prisotne na poti v službo in iz nje, se je sedaj pridružila še zima. Ta prinaša s seboj vse tisto, kar nevarnost na poti samo povečuje. Pogostejšo: krajši delovni čas, megla, dež, sneg, mokre in spolzke ceste, mraz in še in še. Zaradi tega so prometne nezgode v tem času tako številne in hude. Zadržuje le malo in zlahka postanejo kolesarji ali pešci ali kdo drug žrtve lastne neprevidnosti. Tu ni izjeme. Povzročitelji prometnih nezgod so vsi, le s to razliko, da jih na primer pešci povzročijo toliko, kolesarji toliko in toliko, mopedisti, avtomobilisti zopet toliko itd. Skratka, vse kategorije udeležencev v prometu »poskrbijo« po svoje, da je ob koncu leta 500 ali še več mrtvih ljudi na naših cestah.

Mislim, da je sedaj še pravi čas, da posredujemo vsem nekaj, kar jim bo na poti gotovo koristilo — če bodo tudi upoštevali.

Previdnost na vsakem koraku je v tako neugodnih pogojih prometa potrebna še bolj kot kdajkoli.

V službo ali po opravkih se odpravimo vedno pravočasno ali še boljše kako minuto prej. Posebno velja to ob meglenih dnevih ali tedaj, ko je promet na cestah otežkočen zaradi snega, poledice in podobno.

Vsako naj v prometu ravna skladno s prometnimi predpisi, ki regulirajo način ponašanja vsakega posameznega udeleženca v prometu, kot tudi njihove medsebojne odnose.

V zelo slabih prometnih pogojih naj kolesarji, če je le mogoče, opustijo vožnjo s kolesom in naj gredo v službo z javnimi prometnimi sredstvi.

Enako velja tudi za tiste, ki se vozijo z mopedom. Saj je vožnja v megli, na poledeneli ali zasneženi cesti vse prej kot varna.

Avtomobilisti naj računajo s poslabšanimi voznimi pogoji, bodisi glede zoženega cestnega prostora kot glede vremenskih razmer in vidljivosti.

Kdorkoli uporablja kakršnokoli prometno sredstvo, naj bo to vedno tehnično popolnoma brezhibno. Posebno skrb naj lastniki vozil posvečajo svetlobnim in signalnim napravam, kot tudi zavoram, gumam in podobno.

M. M.

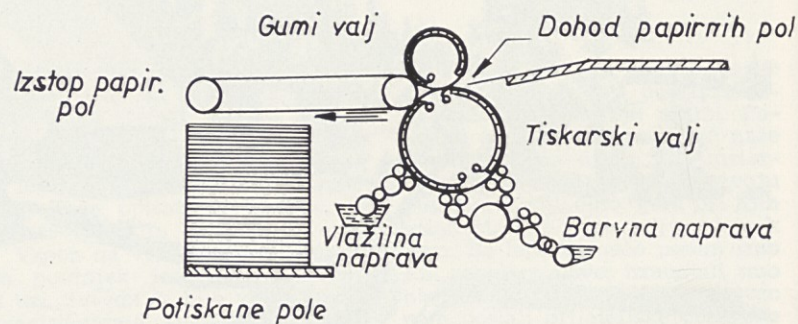
Tretji papirniški stroj pred rekonstrukcijo

VEVČE, DECEMBRA — Še nekaj dni nas loči od trenutka, ko bo eden naših veteranov, III. papirni stroj, ki že od leta 1936 proizvaja dan za dnem kilograme papirja, ponovno doživel svojo pomladitev. Kar precej kilogramov papirja bi bilo, ce bi pogledali kaj je v letih svojega življenja že naredil, zato je res že prav zadnji čas, da mu prisodimo malo kratkega počitka. Ta počitek naj bi bil res kratek, le toliko, da ga opremimo z novo pridobitvijo — vgraditvijo klejne stiskalnice, ki si jo je v teh letih res že zaslužil. Ves razvoj papirne in grafične industrije ter delovni programi naše tovarne naš že vrsto let silijo k temu, da pričnemo izdelovati površinsko utrjene grafične papirje. Že pred nekaj leti smo s klejno stiskalnico opremili naš najstarejši, I. papirni stroj, ki s pridom izpolnjuje svojo nalogo. Vgraditev klejne stiskalnice je v začetku naletela na marsikak pomislek, vendar vidimo, da kvalitetni »Jadran« offset papirji le dosejajo svoj namen. Vse je šlo še celo tako daleč, da danes na I. papirnem stroju ne moremo narediti niti običajnih bankpost papirjev z nizko gramaturo brez klejne stiskalnice. Pri vseh papirjih je važna stalna enakomerna vlaga po papirnem listu, pri čemer si s klejno stiskalnico zelo lahko pomagamo. Od III. papirnega stroja pa pričakujemo še več. Poleg offset papirjev z utrjeno površinsko kvaliteto Jadran, naj bi na tem stroju v bodoče izdelovali še pigmentirane ter osnovne papirje za premaz.

Naj si na kratko ogledamo, kaj zahtevamo od vseh teh papirjev: Papir za offset tisk mora biti tako izdelan, da se na gumijastem valju ne morejo nabirati delci polnil niti drobna vlakna. Gumijasti valj ima namreč tendenco odlepiti proste delce z papirne površine, ter jih navzeti nase. To pač lahko povzroča veliko neprijetnost — zamazanje gumijastega valja, kar lahko povzroči uničenje tiskarske plošče, lahko pa se prenese dalje na barvne valje, ki se zamažejo ter povzročajo slabše barvne odtise. Za odstranitev teh nepravil je potrebno večkratno čiščenje gumijastega valja. Kisli ali alkalni papirji ravno tako lahko povzročajo težave, ker je tiskarska plošča izpostavljena kemičnim vplivom, kar vse povzro-

tem se papir ovlaži, zaradi eventualne slabe odpornosti proti vodi, se dimenzijsko spremeni ter poslabša jasnost odtisa ali celo popači sliko. Tudi tu zahtevamo visoko odpornost papirja, ki jo dosežemo s klejenostjo papirja, pa tudi z različnimi dodatki, npr. parafinskimi emulzijami, ter razni polimeri, dodanimi na površino papirja s klejno stiskalnico.

Drugi omenjeni papir je pigmentiran papir, kar naj bi bil nekaka vmesna stopnja med običajnim offset papirjem ter premaznim papirjem. Pri pigmentiranju nanašamo tanek sloj premazne mešanice (2–8 g/stran) na površ-

ča mazanje, nečist odtis, ter končno uničenje tiskarske plošče.

Druga velika zahteva pri offset papirjih je odpornost papirja proti vlaženju. Osnovnega pomena pri offset tisku je to, da se višje stoječa mesta tiskarske plošče ovlažijo in postanejo nedovzetna za barvo, ki se vleže v ostala mesta. Vse to se prenese na gumijasti cilindri, ki potiska papir. Pri

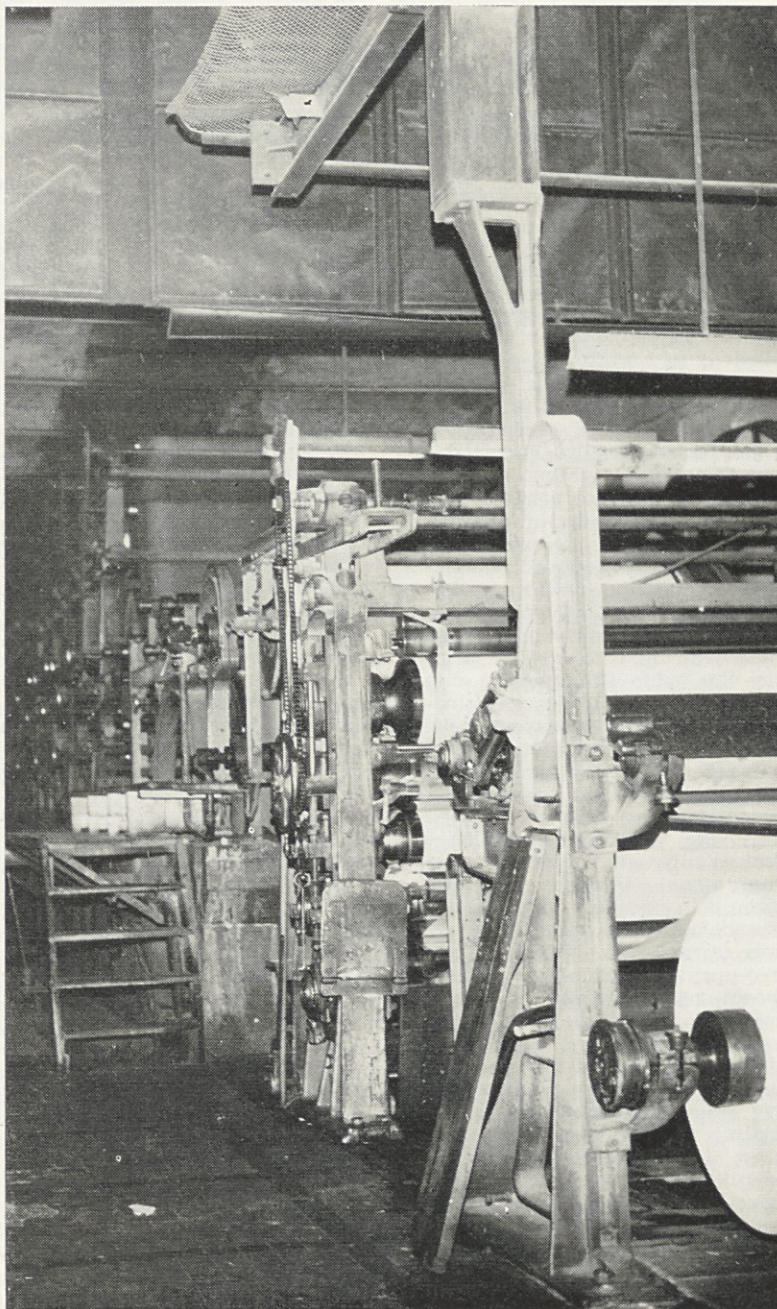
no papirja v klejni stiskalnici. Zaradi pritiskanja gumijastega valja na papir pride pri tem do znanega pojava, kjer postane površina rahlo zrnata, slična pomarančni površini. Pri tem ostanejo tudi med posameznimi skupki pigmenta na papirju prazni prostori, skozi katere lahko prodira v papir tiskarska barva ali voda in lahko nekajkrat povzroča težave pri tiskanju. Veliko nevarnost pri pigmentiranih papirjih povzroča tudi nezadostna odpornost, ki dela posebne težave tiskarjem z malo prakse v tiskanju premaznih papirjev.

Tretji papir pa je osnovni papir za premaz, od katerega zahtevamo enakomeren profil, enakomeren pregled, čistočo sestave, kar so vse kvalitete, ki mu jih lahko podeli ravno III. papirni stroj, poleg tega z vgraditvijo klejne stiskalnice lahko nanesemo že prvi osnovni sloj na papir, ter na ta način z dodatnim premazovanjem na premaznem stroju s strgalom izdelamo kvaliteten »Avala« papir, s tretjim nanosom pa tudi boljši »Emona« premazni papir.

Tako smo si na kratko ogledali kakšne kvalitete lahko podelimo papirju ravno z nanašanjem različnih emulzij s klejno stiskalnico. Ker so zahteve tiskarjev po čim bolj kvalitetnem papirju vsak dan večje, je res zadnji čas, če ne že prepozno, da bomo uspeli že našemu drugemu stroju vgraditi ta nepotrebni agregat. Zaradi finančnih težav smo se morali pač odločiti za najcenejšo možnost.

V inozemstvu smo kupili samo klejno stiskalnico in nekaj posod za pripravo emulzije, večji del potrebnih delov pa smo izdelali doma v lastnih remontnih delavnicah. Za potrebno povečanje sušilne skupine si bomo pomagali z dodatnimi valji, ki so bili brez posebne škode izgrajeni iz IV. papirnega stroja že kot del kuhinje, ki bo služila obema strojema. Zatenkrat bo služila samo našemu III. papirnemu stroju, upajmo pa, da ne več dolgo samo njemu, temveč da se bo lahko čimprej moderniziral tudi IV. papirni stroj. Na žalost, pa ob tej rekonstrukciji ne bomo mogli izvesti še drugih nepotrebnih del, kot je zamenjava gauča s sesalnim valjem, za kar bomo še morali počakati. Saj kot je dejal Prešeren »vremena Kranjcem bodo se zjasnila«, za sedaj pa nam ostane samo še tolažba, da bomo s pričetkom novega leta na III. papirnem stroju lahko pričeli izdelovati ne nove, temveč boljše papirje.

Dipl. ing. Janez Hribar

III. papirni stroj

Kaj delajo mladi na Vevčah

VEVČE, DECEMBRA — Le malo kdo ve, da imajo mladi na Vevčah svojo mladinsko organizacijo, ki sodi po svoji dejavnosti prav gotovo med najboljše na celnem območju Ljubljane, še prav posebno vidno mesto pa zavzema v naši občini. V tem članku pa bi vas radi seznanili z delom našega mladinskega kluba, z različnimi ovirami, na katere naleti pri svojem delu in zaradi katerih je klubu delovanje oteženo. Radi pa bi se tudi zahvalili tistim tovarišem, ki so nam mnogo pomagali, tako pri ustanovitvi mladinskega kluba, kot pri njegovem nadaljnjem delu.

Na prvem mestu moramo omeniti tov. Goršeta, saj nam je prav gotovo največ pomagal. Ni nam pomagal le kot član krajevne skupnosti, temveč nam je velikokrat, ko smo bili v težavah, svetoval kot resnični prijatelj mladim. Zahvaljujemo se tudi tov. Smigocu, tov. Trajkoviču, tovarišu Maroltu in tov. Potočniku, ki so nam tudi pomagali prebroditi marsikakšno težavo. Želeli pa bi le, da bi bilo njihovo sodelovanje z nami bolj neposredno. Prav tako pa tudi celotnemu kolektivu papirnice Vevče, še posebno oddelku tiskarne, saj smo pri vseh vedno naleteli na razumevanje, kadar nam je bila potrebna materialna pomoč.

V okviru družbeno-političnega dela je naš klub pripravil do decembra že štiri predavanja in sicer: predavanje dr. Draga Ulage »Tehnika in šport«. Predavanje je bilo zelo zanimivo in poučno, saj nam je tov. Ulaga razložil pomen športa, ter nas obenem tudi opozoril na škodljive učinke alkohola in cigaret. Predavanje o srednjeveški umetnosti prav gotovo ni bilo tako zanimivo kot prejšnje, še posebno ne za tiste obiskovalce, ki niso imeli dovolj podlage za razumevanje tega malo bolj strokovnega predavanja.

Zato je veliko več uspeha poželo predavanje tov. Majde Muskove o spolni vzgoji. Ne samo zanimiv način predavanja, temveč tudi pomanjkanje te vrste vzgoje, ter neposrednost predavateljice so mnogo pripomogli k temu, da smo bili vsi zadovoljni s predavanjem in smo prosili tov. Muskovo, če bi nas še obiskala. Povabilo je z veseljem sprejela, saj se je, kot je sama rekla, med nami prav dobro počutila. Tako nas bo v decembru zopet obiskala.

Ravno tako zanimivo je bilo predavanje tovariša Svetozarja Gučka o olimpiadi v Innsbrucku. Poleg zelo prijetnega komentarja nam je tov. Guček pokazal prekrasne barvne diapozitive. Vsi smo z zanimanjem občudovali objekte, ki so nam bili že znani iz televizijskih prenosov. Tudi tov. Guček nam bo še predaval in sicer o naši sosedbi Grčiji.

Poleg tega imamo v decembru planirano tudi predavanje »Po Sredozemlju v Spanijo«, ki bo spremljano z 200 barvnimi diapozitivi in magnetofonom.

Ob tej priložnosti bi rad izrazil naše nezadovoljstvo z obiskom teh predavanj. Kljub temu, da prirejamo zelo zanimiva predavanja tako za starejše kot za mladino, na ta predavanja hodijo le mladinci. Zelo bi želeli, da bi nas obiskali tudi starejši, saj ta predavanja niso namenjena samo mladim, temveč vsakomur, ki si želi izpopolniti svoje znanje in razširiti svoj pogled na svet.

Naš klub je v zadnjem času organiziral tudi več mladinskih plesov, na katerih se zabava vsa bližnja mladina. Vendar je organizacija takih prireditev zaradi nekaterih neodgovornih mladincev zelo težavna.

Naša dejavnost pa se kaže tudi v tem, da smo si sami z lastnim delom in v glavnem brez kakršnihkoli sredstev uredili na-

še prostore. Ker nimamo sredstev smo oblepili stene s papirjem, katerega smo potem porisali in s tem poživili prostor. Uredili pa smo tudi prostor, katerega nam je odstopil tov. Svarc, da lahko v njem shranjujemo naše aparature.

Upamo, da smo vam s tem pojasnili pomen našega mladinskega kluba in s tem dokazali, da mladinski klub ni prostor, kamor bi zahajali brezdelneži, temveč ravno obratno: da je to oblika delovanja, kjer se oblikuje lik našega mladega človeka, ki bo mogoče že jutri stopil v vrste delavcev, samoupravljalcev. Zato pričakujemo od družbenih organov, da bodo naše delovanje podpirali in si tako izoblikovati take ljudi, ki bodo sposobni solidno zamenjati prejšnjo generacijo.

Niko Potočnik

Vrednost točke za 12 preteklih mesecev od vključno XII. 1968 do vključno XI. 1969.

Brusilnica	3,78
Lepila, polnila	3,79
PS I	3,75
PS II	3,88
PS III	3,81
PS IV	3,72
Strojna dodelava	3,23
brez točka ur za normo	3,64
Ročna dodelava	2,95
brez točka ur za normo	3,75
Energetika	3,73
Premaz	3,74
Vzdrževanje	3,77
Razkladalci	2,84
brez točka ur za normo	4,68
Nakladalci	4,74
Strokovne službe	3,57
Podjetje	3,53

Predsednik delavskega sveta Ivan Suvorov izroča darilo tovarišu Rafku Hvali

Dan republike smo lepo praznovali

VEVČE, DECEMBRA — Tako kot vsako leto smo tudi letos v našem kolektivu lepo proslavili dan republike.

Že dva dni pred praznikom so se v restavraciji zbrali vsi naši upokojenici, kjer so jih pozdravili naši vodilni delavci direktor Albin Vengust, tehnični direktor dipl. ing. Božo Igljič, vodja kadrovske službe Anton Novak, predsednik sindikata Ciril Potočnik in drugi. Upokojenice so zanimala vprašanja v zvezi s prodajo papirja, kar je izvodnja, prodajo papirja, saj so bili dolga leta najtesneje povezani s tovarno in jih ta vprašanja še danes zanimajo. Ko so si ogledo-

Naslednji dan je bila v sejni sobi svečana seja delavskega sveta, na kateri so podelili simbolična darila — ure osmim jubilejnim tovarne. Tovariši **Jože Bezlačaj, Rafael Hvala, Stane Hrihar** (roj. 1923), **Ciril Jeriha, Anton Sašek, Peter, Ulčar, Janez Vidrgar** in **Nace Zajec** so bili odlikovani za svoje 17-letno požrtvovalno delo v tovarni. Predsednik delavskega sveta Ivan Suvorov in tov. direktor Albin Vengust sta nagrajencem iskreno čestitala, vsem zbranim pa povedala nekaj besed o poslovnem uspehu tovarne in njenem razvoju.

Praznik republike so počastili tudi člani Zveze borcev. Obudil so spomine na nekdanje težke dni, ko se je naša republika še rojevala in znova potrdili, da morajo borci ostati na čelu našega razvoja. Vsi so prejeli tudi lepe knjižne nagrade.

Na splošno lahko ugotovimo, da so člani kolektiva praznik republike dostojno počastili. Mnogi so proste dni izkoristili za izlete, nekateri pa so raje počivali, saj vreme ni bilo najboljšje.

M. Ž.

Obiskala nas je tudi...

Najstarejša upokojenka med udeleženci proslave ob 29. novembru je bila Ivana Tomšič, roj. 2. XII. 1882, upokojena 8. XI. 1947. Čila in živahna je prišla v spremstvu mlade vnučkinje.

Najstarejša upokojenka pa je Marija Bohutnik, roj. 24. I. 1878, upokojena 30. V. 1942, ki najbrž iz zdravstvenih razlogov tokrat ni mogla priti na proslavo.

vali tovarno, jih je večina hotela videti nov oddelek za premazovanje papirja, vsak pa je želel obiskati svoje staro delovno mesto. Bili so zadovoljni ob dejstvu, da njihova tovarna stalno raste in se razvija, pa tudi zaradi tega, ker tovarna ni pozabila nanje, ki so nekoč ravno tako veliko pripomogli za njen razvoj. Prav zato so se še bolj sprostiti na prijetni zabavi in se ob glasbi tudi zavrteli.

Ljubitelji smučanja pozor!

VEVČE, DECEMBRA — Tudi letos bo omogočilo Planinsko društvo Vevče vsem ljubiteljem zimskega športa tečaje smučanja na Veliki planini. Glede na različno zainteresiranost posameznikov nameravamo organizirati smučarske tečaje med in po šolskih počitnicah.

Šolske počitnice bodo trajale od 20. I. do 3. II. 1970.

Prijave oddajte pri vratarju do 16. XII. 1969.

PREDAVANJE O PSIHOLOGIJI DELA

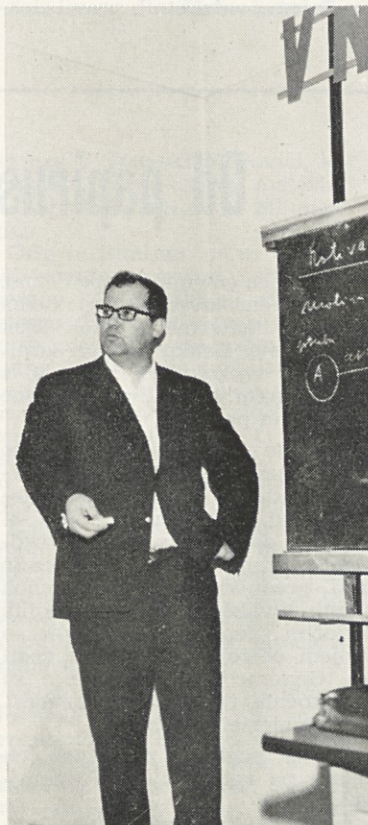
VEVČE, DECEMBRA — Izobraževalni center podjetja je v dneh od 15. do 18. decembra priredil za strokovne in vodilne kadre predavanja o psihologiji dela. Predaval je dipl. psiholog Vlado Arzenšek, predavatelj na Višji šoli za organizacijo dela v Kranju.

Približno 70 udeležencev je z velikim zanimanjem spremljalo izvajanje predavatelja, ki je snov podajal zelo razumljivo in privlačno in je vsakogar navdušil,

da se bo bolj poglobil oziroma da bo več razmišljal o medsebojnih odnosih med ljudmi, njihovimi hotenji, kar bo vsekakor vplivalo na boljši delovni učinek in večje zadovoljstvo ljudi pri delu.

Udeleženci so bili zelo zadovoljni s predavanjem, večina jih je izjavila, da so taka predavanja zelo koristna in zato si jih v bodoče želijo še več.

M. Ž.

Predavatelj tov. Arzenšek

Pogled na udeležence predavanja

IZ PRAKSE ZA PRAKSO

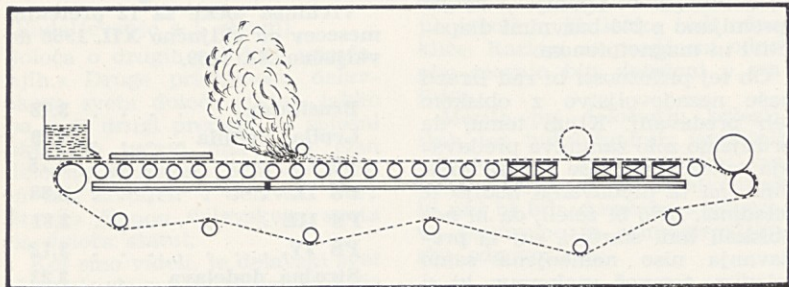
Še nekaj besed o toplotnem učinku pri odvodnjavanju na mokrem delu papirnega stroja

VEVČE, DECEMBRA — V zadnji številki »Našega dela«, se je avtor strokovnega prispevka »Vpliv temperature na odvodnjavanje v stiskalnicah«, dotaknil možnosti pospeševanja izjemnega načina odvodnjavanja z izkoriščanjem posebne termo-fizikalne lastnosti vode. Poleg tega, je v sestavku omenil, da isto možnost lahko izkoristimo tudi v fazi filtracijskega odvodnjavanja.

V prvem primeru gre za ogrevanje papirnega traku pred stiskalnico, v drugem pa za ogrevanje suspenzije papirne mase pred natokom na sito ali pa na samem situ. Medtem, ko ogrevanje pred natokom uporabljamo predvsem

vodo. Pri tem pada viskoznost prisotne vode, kar omogoča boljši odtok skozi sito. Kot je že bilo omenjeno, je učinek gretja relativno malenkosten. Vzporedno s tem lahko poudarimo, da je tudi maksimum izkoristka toplotne energije grelna para pri tem skoraj samo simboličen. Grelna para, ki pod pritiskom brizga na snov, se namreč samo s svojim spodnjim delom dotakne suspenzije, ter se v istem trenutku odbije, prosto dviga in izgublja v zračnem prostoru nad sitom.

Pri hitrosti sita 130 m/min in 15 cm območju, ki ga po dolžini sita pokriva grelna para, znaša čas gretja suspenzije 7 stotink se-

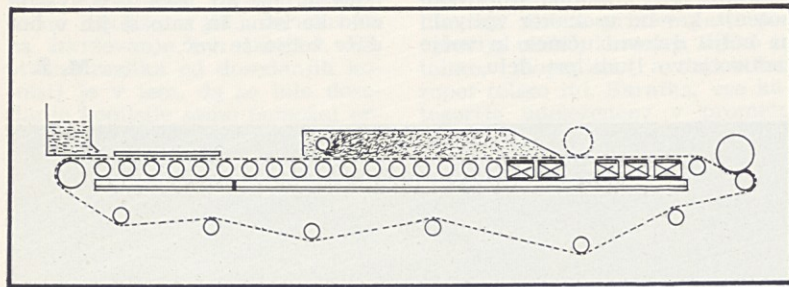
I. skica

za visoko mastno mleto papirje, je znano preprosto ogrevanje suspenzije na situ bolj razširjeno — skica 1. Bistvena značilnost tega ogrevanja sloni v zelo nizkem grelnem učinku. Manj znan, oziroma manj razširjen je izpopolnjen način ogrevanja po principu skice 2, ki ima neprimerno večji grelni učinek, oziroma pri nespremenjenih stroških toplotne energije, nudi višjo stopnjo odvodnjavanja. Ravno zaradi te značilnosti, pridobiva ta tako izpopolnjena izvedba gretja papirne suspenzije na filtracijskem delu stroja tehnološki vrednosti. (V tem je tudi namen tega članka).

kunde. Iz tega lahko sklepamo, da pri rastoči hitrosti sita linearno pada korist, ki jo imamo od takšnega gretja. Temu podoben pojav daje tudi naraščanje površinske teže papirja (debelina plasti).

Konstruktivna izvedba gretja po principu skice 2. predstavlja enostavno, toda bistveno izpopolnjen način opisane ogrevanja pri filtracijskem odvodnjavanju.

S parnim pokrovom sta efektno zajeta oba ključna pogoja dobrega gretja in sicer, s površino je podaljšan čas gretja in dosežen maksimalni izkoristek ogrevalne

II. skica

Pri običajnem ogrevanju suspenzije na filtracijskem delu stroja, imamo na naših papirnih strojih tik pred sitom po eno prečno montirano parovodno cev. Skozi to cev se pri obratovanju stroja pod pritiskom dovaja vroča vodna para, ki skozi vrsto razpršilnih odprtin brizga na tekočo snov. Kontakt vroče pare z vodo papirne suspenzije ima za posledico toplotno izmenjavo med paro in

pare. Parni pokrov, ki prekriva do 3 metre dolžine sita, podaljšuje pri hitrosti stroja 130 m/min čas gretja za 20-krat. Istočasno, prisilno zadrževanje grelna para nad suspenzijo omogoča praktično popolno izkoristek njene toplotne energije. Ker je parni pokrov podaljšan na območju sesalnih omar, prehaja površinsko kontaktno gretje še na gretje v masi.

Drago Tatič

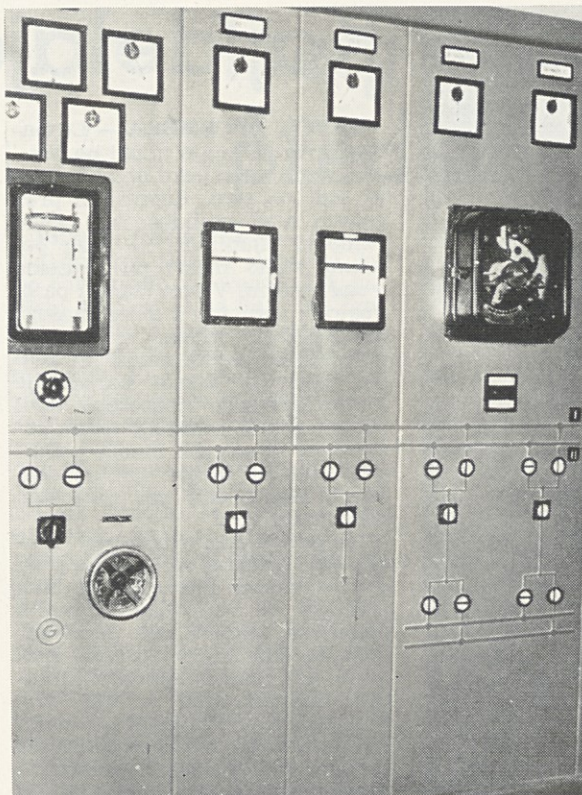
Papir iz keramičnih vlaken

V Angliji so pri firmi Morganit Ceramic Fibres Ltd. izdelali keramično vlakno TRITON KAO-WOOL in sicer s pihanjem zraka v kaolin v električni peči do stalitve. Vlakna, ki jih izdelajo iz te staljene mase, vzdržijo temperaturo do 1260°C in zelo dobro izolirajo toploto.

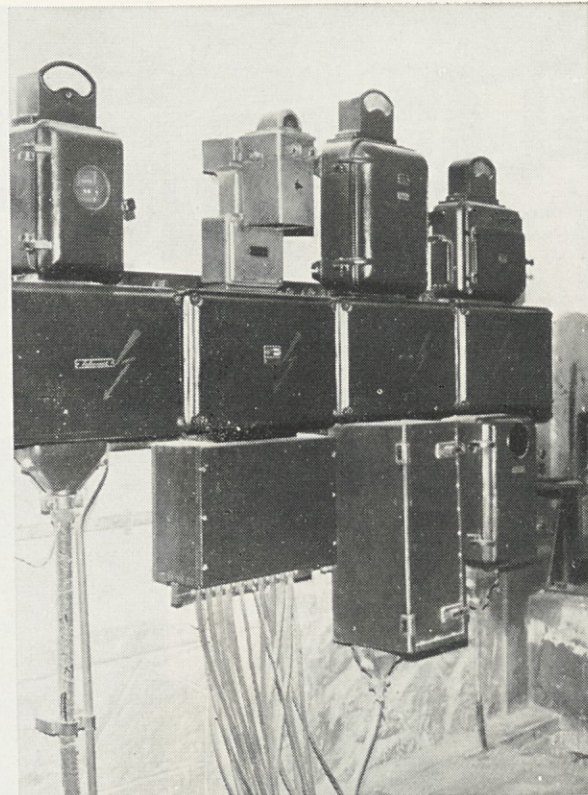
Papirna tovarna Wo X. R. Balston Industrial Ltd. pa dodaja to maso v množino 3% papirju, kartonu in lepenki. Le-ti so pokazali veliko boljše lastnosti (so bolj gladki in trdnjši) kot papirji, ki so bili izdelani po starejšem ameriškem postopku in so jim dodajali keramično maso. Ta vrsta

papirja se uporablja za izdelavo filtrov za pline, ki so zelo odporni proti temperaturi in kemičnim vplivom.

Na Poljskem je začel obratovati nov papirni stroj, ki ga pristojevalci med večje na svetu. Celoten stroj je dolg 96 metrov in težak 2800 ton. Sito ima širino 5300 mm, največja hitrost pa je 480 m/min. Zanimivo je, da bo ta gigantski stroj upravljalo samo 8 oseb. Poraba električne energije pa ustreza porabi mesta s 100.000 prebivalci.

Komandna plošča centralnega stikališča dobro služi svojemu namenu

Čimprej bo treba urediti nizkonapetostne razdelilce v strojnici satinaže, da bo delo bolj varno

Varnostna pravila in izpiti za elektrikarje

VEVČE, NOVEMBRA — Pri delu na elektroenergetskih napravah že dalj časa skrbimo za to, da je vsako opravilo dokumentirano s posebnimi obrazci, kakršne uporablja naše elektrogospodarstvo. To so npr. delovni nalog, dovoljenje za delo in obvestilo o prenehanju dela.

Delovni nalog je dokument, s katerim določamo obseg dela, čas, odgovorno osebo za delo, način medsebojnega obveščanja in druge podrobnosti, važne za pravilni potek dela.

Dovoljenje za delo je obrazec, ki ga izročimo odgovorni osebi delovne skupine, ko so električne naprave izklopljene, nevarnost odstranjena in ko se lahko prične z delom. Obvestilo o prenehanju dela lahko izpolni in podpiše za delo odgovorna oseba, ki je prejela dovoljenje za delo ter ga izroči nadrejeni odgovorni osebi. To obvestilo pomeni, da je delo končano, ljudje in orodje odstranjeni ter da je napravo možno priključiti na napetost.

S takšnim načinom dela se pridružujemo varnostnih pravil elek-

trogospodarstva. V teh pravilih pomenijo besede »mora«, »ni dopustno«, »dolžan je«, »prepovedano je«, »ne sme« itd. obvezna pravila, ki se morajo brezpogojno upoštevati pod disciplinsko odgovornostjo naredbodajalca in izvajalca del.

Vsak naš električar je prejel po en izvod »Varnostnih pravil«, po katerih se mora ravnati pri svojem delu. Ker pa ni pravilno, da bi ostali le lastniki omenjene brošure, bo energetski oddelek v zimskih mesecih letos pripravil za elektrikarje naše tovarne posebne izpite iz varnostnih pravil. Testi za preizkus znanja iz varstva pri delu na elektroenergetskih napravah obsegajo tri glavna poglavja in sicer tehnični del, splošni del in prvo pomoč. Izpitno komisijo bo določilo distribucijsko podjetje Elektro Ljubljana-mesto.

Po končanih izpiti bodo električarji prejeli delovno izkaznico s potrjenim izpitom iz varnostnih pravil.

Razumljivo nam mora biti, da lahko poslužujejo elektroenergetske naprave in da dela na elek-

troenergetskih napravah lahko opravljajo, vodijo ali nadzorujejo samo osebe, ki jim je bilo na osnovi njihove strokovne izobrazbe, ustrezne prakse, opravljene izpita iz varnostnih pravil, kakor tudi fizičnih in drugih potrebnih lastnosti izdano posebno pooblastilo — delovna izkaznica.

Položitev izpitov bo energetski oddelek zahteval od dežurnih električarjev. Zaželeno pa je, da pristopijo k izpitu iz varnostnih pravil tudi električarji iz elektrodelavnice.

Vsakomur je znano, da so električne naprave nevarne in je vsaka lahkotnost pri delu odveč. Iz tega razloga traja veljavnost izpitov oziroma prejete delovne izkaznice glede na kvalifikacijo 1 do 2 leti, ko je treba znanje ponovno preveriti na izpiti.

Omeniti pa je treba, da bomo ena redkih tovarn, kjer imajo električarji delovne izkaznice. Delovno izkaznico pa bo prav gotovo že v bližnji bodočnosti zahteval pristojni elektroenergetski inšpektorat tudi od industrijskih električarjev.

B. Č.

Od papirusa do papirja

Ko danes omenimo papir vemo, da je to enostaven in popolnoma običajen material, ki nas vsak dan obdaja. Lahko ga tudi kupimo brez vsekakršnih težav in z minimalnimi izdatki za določene namene in potrebe.

Tako je to danes. Ljudje pa so morali napraviti dolgo in naporno pot, da so prišli do vseh dobrin, med drugim tudi papirja, ki jih nudi današnje stanje človekovega razvoja. Od tistih dob, ko so naši predniki pisali po stenah svojih bivaljšč in puščali svojim bodočim generacijam dokaz o svojem obstoju, je poteklo dosti let. Generacije in generacije so raziskovale in iskale najprimernejši material za pisanje.

Kratek pogled v zgodovino teh iskanj pa nam bo odkril marsikaj.

Danes je zelo težko potrditi kakšen material so uporabili naši predniki za svoje prve grafične

znake. Do sedaj je poteklo že nekoliko deset tisoč let in zato ni čudno, da so se ti sledovi razgubili, razpadli itd. Nekateri avtorji trde, da je bil prvi material, na katerega je človek pisal, les, oz. lesna skorja. Drugi zopet trde, da so bile to živalske kosti, rogovi, školjke in podobni predmeti, ki jih je človek dobil v svoji okolici. Za sam začetek nastanka in razvoj slikovnega in poznejšega pisanja ni važen problem posedovanja najbolj primerne materiala, bolj važno je dejstvo, da je bila večina teh embrionalnih zapisov le monopol določenega dela ljudi, ki so vladali s svojo disciplino. Podobna opažanja lahko še danes vidimo pri primitivnih plemenih, kjer je pismenost privilegij njihovih vračev, svečnikov in plemenskih poglavarjev. Na ta način so lahko ljudje našli v naravi vedno dovolj predmetov, na katere so lahko napisali tisto malo količino znakov, ki so zado-

stovali za te skupnosti. Pozneje, ko so postajale potrebe po zapisovanju vse večje, so ljudje začeli iskati bolj prikladne materiale za izražanje svojih misli.

Če je bil pesek prvi material, na katerem so naši davni predniki zapisovali svoje misli, ni popolnoma potrjeno. Velika verjetnost pa je, da so prav na pesku velikokrat izvajali svoje razpoloženje oziroma misli. Morda se ta nagon še danes kaže v ljudeh in se prikaže, ko se ljudje znajdejo na plažah ob morju ali ob rekah. Za to vrsto pisanja ima še danes vsakdo pri sebi potreben pribor — kazalec. V mnogih pečinah so našli risbe, ki so bile verjetno narejene s prsti.

Najverjetnejši zaključek, na osnovi znanstvenih raziskovanj, bi bil ta, da so ljudje najprej pisali na živalske kosti, oklepe želv, na školjke itd. Za to imamo tudi veliko dokazov, ki jih shranjujejo v znanih muzejih. Starost nekaterih kosti, na katerih so našli razne znake, cenijo na 20—40 tisoč let.

Za izrazito svečane potrebe so v stari Grčiji in Rimu bogati

Novoletna nagradna križanka

Med reševalce, ki nam bodo poslali pravilno rešitev, bomo razdelili 6 nagrad, prvo v znesku 60 din, dve po 30 din in tri po 10 din. Rešitev pošljite uredištvu Našega dela do 10. januarja 1970.

				NEMŠKA TOVARNA MOT. VOZIL	OKRASEK	ŠOLA ZA ODRASLE	OČA-NEC	LEV NIKOLA JEVIČ	DOBAV TERCERARU	KLADA ZA SEKANJE	NELI-MEN	ANTON VALJAVEC	MOŠKO IME	TOAL. MILO	LIRADNA POTRDI-TEV	KRALJ TONE	DOVRŠNI PRETEKLI ČAS					
				STARA MERA	AGROKOMBINAT EMONA	KURIR 4. RIMSKE KRALJE		RUSKI VLADAR POLAČKA, MA, ROČAR				PERAT IZUMRLI PLAZILEC				GLASB. SKALA						
				IZJEM- BOL- NOST NIČAR	GRŠKI FILO- ZOF							NOGAL- NIKI GENUS		FRANC. MESTO FR. PISA TELJICA								
NEMŠKI SPOL- NIK		OZIR, ZAJMEK	RED. PRESO- JA	IZDELOV. SIT	TINEJ. SPOT POD		SPECIAL. ZA UHO FERDIN. VODA															
GESLO FRANC. REVOLUC.						KRAJ V SLOVEN. GORICAH (OB DRAVI)						PLESNI LOKAL HLAD										
STALNO BIVALI- ŠČE						TUJE Ž. IME																
ŽEN. IME		GRŠKA CRKA SEIDEL				ANTE KOVACIČ																
FR. FILM. IGRAJKA (ANNA)						REKA V BURMI	CELOVI- TOSTI, VSE	NAPRAVA SVETI BIK														
DELAVKA V MLINU																						
PAVONE			STANE MAN- CINI	POLJSKI PRIDELEK																		
GOETHE- JEVA MATI			VODJA SZ ZA LENINOM																			
INTERE- SANINOST																						
				ZMI- KAVT																		
				MESTO V JUŽNI TURČIJI																		
				NIKELJ																		
STROKOVNJAK ZA VODOVODNE NAPELJAVE	KDOR KAPI- TULIRA	TEKOČ. ZA NAR- KOZO	SLOV. GRAFIK BOLEČINA																			
LUREJA- NJE (VETJA (JAP.																						
TNALO, KLADA																						
NAUK O PODZEM. JAMAH																						
PROGA			RUDNIK ZLATA LIM. VLAKNO																			
ARABSKI ŽREBEC		STAVNA NIKALNICA AKO																				
MET																						
DREVO- RED																						
KAZ. ZAJMEK		LITER. SLAVKO AVSENIK		RIHARD JAKOPIČ																		
BELG. SLIKAR (JAMES)																						
GORA IN RUDNIK V SRBIJI																						

1 DVOJICA